

Морфологічні особливості видів та сортів *Persica* в Лісостепу України

І. М. Голубкова

Національний ботанічний сад імені М. М. Гришка НАН України, вул. Тімірязєвська, 1, м. Київ, 01014, Україна,
e-mail: Ira_golubkova@mail.ru

Мета. Визначити морфологічні та морфометричні особливості вегетативних і генеративних органів видів і сортів *Persica* в умовах Лісостепу України для подальшого використання у селекції. **Методи.** Біологічний (морфологічний аналіз), статистичний (обробка морфометричних показників). **Результати.** Встановлено, що, крім трійчастих групових бруньок, у гібрида персика 'Супутник' переважають бруньки колатерального типу, не властиві іншим досліджуваним сортам і видам. Бруньки кожного виду та сорту мають певну кількість лусок. Найбільшу їх кількість спостережено у 'Супутника'. У рослин *Persica davidiana* та 'Супутника' не виявлено опушення з абаксіального боку листка. Для представників виду *P. vulgaris* ('Печерський', 'Антоціановий', 'Поліський') характерним є збільшення розмірів листової пластинки, квіток та плодів. Відмінними ознаками *P. davidiana* та 'Супутника' є те, що в їхніх квітках спостерігається скупчення тичинок, тоді як у *P. vulgaris* вони розгалужені. Черевний шов кісточки *P. vulgaris* виступає над краями облямовуючих борізід та складається з кількох вузьких пластинок. **Висновки.** Для селекційних цілей перевагу мають рослини за такими основними критеріями: найбільша кількість квіткових бруньок, що властива міжвидовому гібриду 'Супутник'; збільшення фотосинтетичної продуктивності листового апарату, яке є характерним для сорту 'Печерський'; великоплідність, що виділяє сорт 'Печерський'; інтенсивне червоне забарвлення плоду має сорт 'Антоціановий'.

Ключові слова: персик, бруньки, листки, плоди, морфометричні показники.

Вступ

Персик – одна з найцінніших плодових культур. В Україні його промислове вирощування зосереджено лише у південних регіонах. Несприятливі погодно-кліматичні умови Лісостепової зони спонукають до вивчення та пошуку цінних генотипів серед наявного видового й сортового генофонду для подальшого їх використання як донорів селекційно-цінних ознак.

У процесі свого історичного розвитку рослини персика набули нових властивостей та морфологічних змін, що закріплювались і передались спадково наступним поколінням [1]. Крім відносно стабільних морфологічних ознак, є такі, що значною мірою варіюють у межах виду чи сорту. Результати таких особливостей можуть бути зумовлені як технологічними, так і кліматичними змінами. Тому докладне вивчення морфологічних особливостей листків, пагонів, квіток, плодів має важливе значення для визначення здатності рослин адаптуватися до нових умов зростання та подальшої селекційної роботи.

Рослини персика, як і всі плоди, являють собою складний організм, що складається із кореня, гілок, листків, бруньок, квіток, плодів та насіння. Всі ці частини

мають різну будову, виконують різні функції й перебувають у тісній залежності одне від одного, зумовлюючи як загальний стан рослини, так і її продуктивність.

З огляду на велику значущість персика, як плодової культури йому присвячено значну кількість досліджень, які стосуються біолого-фізіологічних, екологічних особливостей, що пов'язані з його адаптаційною здатністю. Велику увагу приділено селекційним дослідженням, методам агротехніки та розмноженню [1–3]. Ріст та розвиток плодових рослин часто пов'язують зі специфічними морфологічними та анатомічними характеристиками певних органів. Для вирішення суперечливих питань систематики та філогенії також враховують всі наведені характеристики.

Що стосується морфологічних особливостей рослин персика, то доступними є лише узагальнені дані для практичного використання, які характеризують їх за габітусом крони, розміщенням і формою листка, квітки, плоду тощо. На жаль, помологічний опис вихідних селекційних зразків іноді не дає повного уявлення про деякі особливості виду чи сорту. Саме тому додаткове вивчення морфологічних відмінностей рослин персика за класичними ботанічними методиками є основою біологічних та селекційних досліджень цієї культури.

Мета досліджень – визначити морфологічні та морфометричні особливості вегета-

Iryna Golubkova

<http://orcid.org/0000-0002-3478-1226>

тивних і генеративних органів деяких представлених видів та сортів *Persica* в умовах Лісостепу України для подальшого використання у селекції.

Матеріали та методика досліджень

Дослідження проводили у відділі акліматизації плодів рослин Національного ботанічного саду імені М. М. Гришка НАН України. Для морфологічного опису використовували атласи [4–6]. Статистичну обробку даних здійснювали за допомогою програми Excel 2010.

Результати досліджень

Рід *Persica* в колекції Національного ботанічного саду представлений листопадними деревами. Крона досліджуваних рослин є густою та розлогою. Молоді пагони персика влітку гладенькі, неопушені, зеленого кольору, а взимку, залежно від виду, набувають насичено бордового (*P. davidiana*), особливо з північного боку, бурого ('Супутник') та зеленкувато-бурого кольору.

Кора у молодих дерев червоно-коричнева, гладенька, у старих – груба, сіра, шорстка з поздовжніми тріщинами. На поверхні молодих пагонів у *P. davidiana* та 'Супутника' кора має виражені, злегка опуклі сочевички коричневого забарвлення, зазвичай еліпсоїдальної або округлої форми. У представників *P. vulgaris* вони є численнішими, світло-коричневого, навіть білого кольору, різні за величиною, мають округлу форму (рис. 1).

Дослідження виявили, що у рослин *P. davidiana* по всій довжині пагона, в пазу-

хах кожного листка утворюється найбільше групових бруньок, одна з яких (центральна) – вегетативна та дві – квіткові (генеративні), рідше трапляються поодинокі.

У представників *P. vulgaris* ('Печерський', 'Антоціановий', 'Поліський') найчастіше утворюється також три бруньки (одна вегетативна та дві квіткові). Іноді на одному річному пагоні спостерігається чергування трійчастих бруньок з поодинокими як квітковими, так і вегетативними утвореннями. У базальній частині пагона поодинокі бруньки, як правило, є квітковими, в апікальній – вегетативними. Проте у згаданих рослин іноді налічували від однієї до трьох-чотирьох квіткових бруньок.

'Супутник' (гібрид *P. kansuensis* (форма Мао-тха-ор) × *P. davidiana*) утворює пазушні комплекси з великою кількістю бруньок: центральна є зазвичай вегетативною, бічні – квітковими (від двох до десяти). На досліджуваних рослинах цього сорту іноді утворюється надзвичайно велика кількість квіткових бруньок (більше ніж 10). Таким чином, така кількість вегетативних та генеративних органів формує групові бруньки колатерального типу (рис. 2).

Під час росту пагонів у пазухах листків формується одна брунька, яка розгалужується. На перших етапах розвитку бічні бруньки прикриті лусками центральної бруньки та є малопомітними. Після того, як вони виходять з-під лусок і починають галузитися, можна спостерігати утворення певної їх кількості вже до настання періоду спокою. В міру формування органів квітки відбувається диференціація генеративних бруньок (змінюється їхня форма та розміри).

Брунькам кожного виду та сорту властиві певна кількість лусок, розмір та форма, що визначає форму квіткової бруньки. Так, у *P. davidiana* вони продовгуваті, невеликі за розміром, зовнішні луски – бурі з червонуватим відтінком, середньоопушені. Кількість лусок варіює в межах 9–10 шт. Зовнішні луски – невеликі та короткі, міцно прилягають одна до одної. Наступні охоплюють верхівку бруньки, утворюючи таким чином захисний шар.

У 'Супутника' форма квіткової бруньки – видовжено-яйцеподібна із загостреною верхівкою, за розміром вона більша ніж у *P. davidiana*. Колір – бурий з червоним відтінком, має густе опушення. Кількість квіткових лусок становить 11–12 шт.

Бруньки сортів 'Поліський', 'Антоціановий' та 'Печерський' також мають видовже-

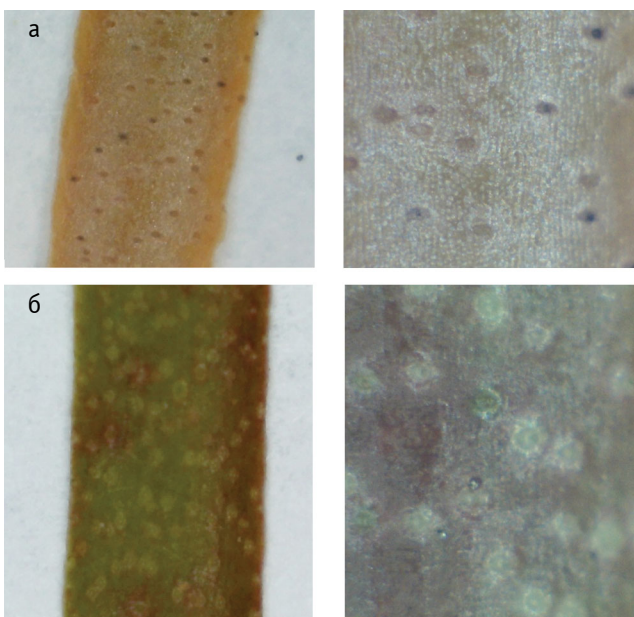
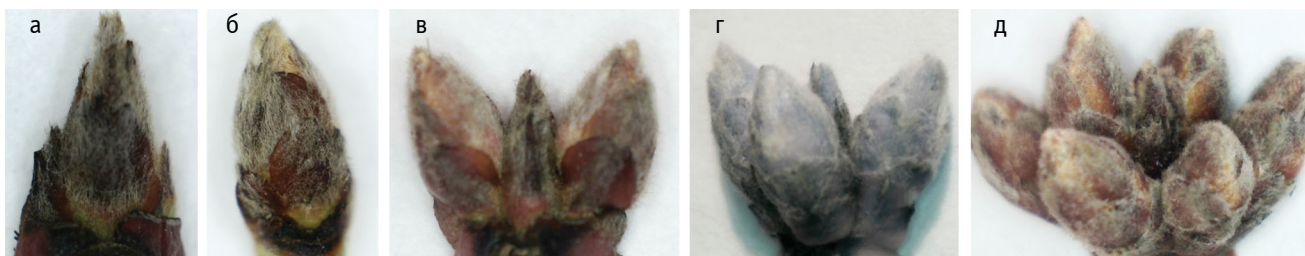

Рис. 1. Поверхня кори молодих пагонів *Persica* з сочевичками: а – *P. davidiana*; б – *P. vulgaris* ('Печерський')

Рис. 2. Поодинокі та групові бруньки *Persica*:

а – вегетативна брунька; б – квіткова брунька; в – групова брунька з двома квітковими; г – групова брунька з трьома квітковими; д – групова брунька з шістьма квітковими

но-яйцеподібну форму із загостреною верхівкою. Зовнішні луски – бурі з ледь помітним жовтуватим відтінком у місцях прилягання лусок, кількість – 10–11 шт. Опушення густе.

Згідно з даними таблиці 1, найбільший розмір квіткових бруньок мав ‘Супутник’ (довжина 5,8 та ширина 3,0 мм), найменший – *P. davidiana* (4,9 та 2,9 мм відповідно).

Найбільшим був розмір вегетативних бруньок у рослин ‘Супутника’ (5,1–2,3 мм), найменшим – у ‘Печерського’ (3,1–2,8 мм).

Варто зазначити, що квітки представників *P. vulgaris* (‘Печерський’, ‘Поліський’, ‘Антоціановий’) під кінець квіткування набувають інтенсивнішого рожевого (до червоного) забарвлення, тоді як *P. davidiana*, ‘Супутник’ та його форми, навпаки, – знебарвлюються. Колір пелюсток залежить від конкретних пігментів, здебільшого це пігменти антоціану, що змінюють своє забарвлення від кислотності клітинного соку, групи флавонових та флавонолових пігментів, каротиної-

Таблиця 1

Морфометричні показники бруньок *Persica* (2013–2014 рр.)

Вид, сорт	Показник				
	Квіткові бруньки		Вегетативні бруньки		
	L, мм	B, мм	L, мм	B, мм	
<i>P. davidiana</i>	4,9±0,1	2,9±0,1	4,0±0,1	1,9±0,1	
‘Супутник’	5,8±0,1	3,0±0,03	5,1±0,1	2,3±0,06	
<i>P. vulgaris</i>	‘Поліський’	5,3±0,1	3,0±0,06	3,7±0,1	3,0±0,08
	‘Печерський’	5,3±0,2	2,8±0,03	3,1±0,08	2,8±0,1
	‘Антоціановий’	5,5±0,05	3,0±0,08	3,9±0,06	3,0±0,05

Примітка. L – довжина, B – ширина.

Квіткові бруньки персика в умовах Лісо-степової зони формуються щорічно незалежно від навантаження врожаєм. Вимерзання квіткових бруньок, згідно зі спостереженнями, трапляється досить рідко і має певну циклічність відповідно до погодних умов.

Квітки досліджуваних видів – прості поодинокі (як правило, утворюються у пазухах листків змішаних бруньок) на коротких квітконіжках, майже сидячі. Розпускаються до появи листків.

Для *P. davidiana* властива обернено-яйцеподібна форма пелюстки зі злегка ввігнутими всередину краями, у ‘Супутника’ – вузькоеліптична. Пелюстки обох рослин не торкаються одна одної, що є характерною ознакою видових рослин. Серед представників *P. vulgaris* (‘Печерський’, ‘Поліський’, ‘Антоціановий’) виявлено широкообернено-яйцеподібну форму зі значно ввігнутими краями, пелюстки яких торкаються одна одної, іноді злегка перекриваються. Забарвлення пелюсток – від рожевого до блідо-рожевого.

дів та антофеніну [9]. За типом квітки досліджувани рослини персика слід віднести до трояндоподібних (*var. rosae flora*).

Тичинки у представлених видів рослин персика мають червоний колір. Кількість тичинок у сортових персиків є більшою, ніж у видових. Відмінними ознаками *P. davidiana* та ‘Супутника’ є те, що в їхніх квітках спостерігається скупчення тичинок, тоді як у *P. vulgaris* вони розгалужені.

Наші спостереження виявили, що вздовж центральної жилки у представників *P. vulgaris* (‘Печерський’, ‘Поліський’, ‘Антоціановий’) є опушення, яке має вигляд павутиноподібних, однорядних, і лише зрідка 2–3-рядних, одно- та триклітинних трихом прозорого кольору, а у ‘Супутника’ та *P. davidiana* його немає (рис. 3). Цей факт може бути свідченням генетичної адаптації виду до умов навколишнього середовища.

Форма типової листкової пластинки у ‘Супутника’, *P. davidiana* є видовжено-ланцетоподібною та широко-ланцетоподібною у

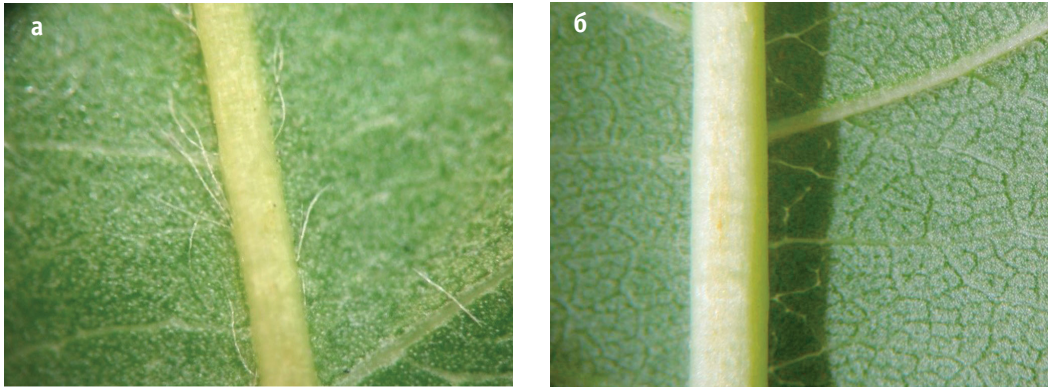

Рис. 3. Опушення абаксiального боку листка *Persica*:
а – *P. vulgaris*; б – *P. davidiana*

‘Поліського’, ‘Антоціанового’, ‘Печерського’. У межах пагона листки можуть істотно відрізнятися за величиною, менш істотно – за формою, залежно від їхньої формації. У представників *P. vulgaris* – ‘Поліського’, ‘Антоціанового’, ‘Печерського’ характерною особливістю листка є вигнутість листкової пластинки вздовж центральної жилки донизу.

Черешок усіх досліджуваних представників роду *Persica* на поперечному зрізі – грушоподібної форми, зверху ввігнутий. В основі листкової пластинки з обох боків черешка є, як мінімум, два нектарники (залозки), різні за розміром та формою.

Краї листків мають шиповидні зубці, верхівки яких загострені та відходять від бічних жилок (рис. 4). У представників *P. vulgaris* вони заокруглені, а верхівка нагадує дзьобик, кінці зубців спрямовані до верхівки листкової пластинки, таким чином, вони утворюють пильчастий край. У *P. davidiana* краї загострені та вигнуті на периферію,

формуючи зубчастий тип листка. Їхні розміри трохи зменшуються біля верхівки листкової пластинки.

Згідно зі зробленими вимірюваннями (табл. 2) було встановлено максимальне та мінімальне значення показників листкової пластинки *Persica*. Листкова пластинка у представників *P. vulgaris* була найдовшою, зокрема у сорту ‘Печерський’ (17,44 см), найширшою – у ‘Антоціанового’ (5,59 см). Площа листкової пластинки була найменшою у *P. davidiana* – 37 мм², найбільшою – 46,4 мм² – у ‘Антоціанового’. Черешки у рослин *P. davidiana* та ‘Супутника’, що мають меншу листкову пластинку, є довшими (1,62–1,61 см відповідно).

Плід у персика – соковита, одностінна кістянка. Залежно від виду плоди відрізняються за характером перикарпія, розмірами, формою та забарвленням. Так, у *P. davidiana* та ‘Супутника’ плоди невеликі за розміром, сильноопушені, округлої форми та мають сухуватий оплодень зелено-жовто-

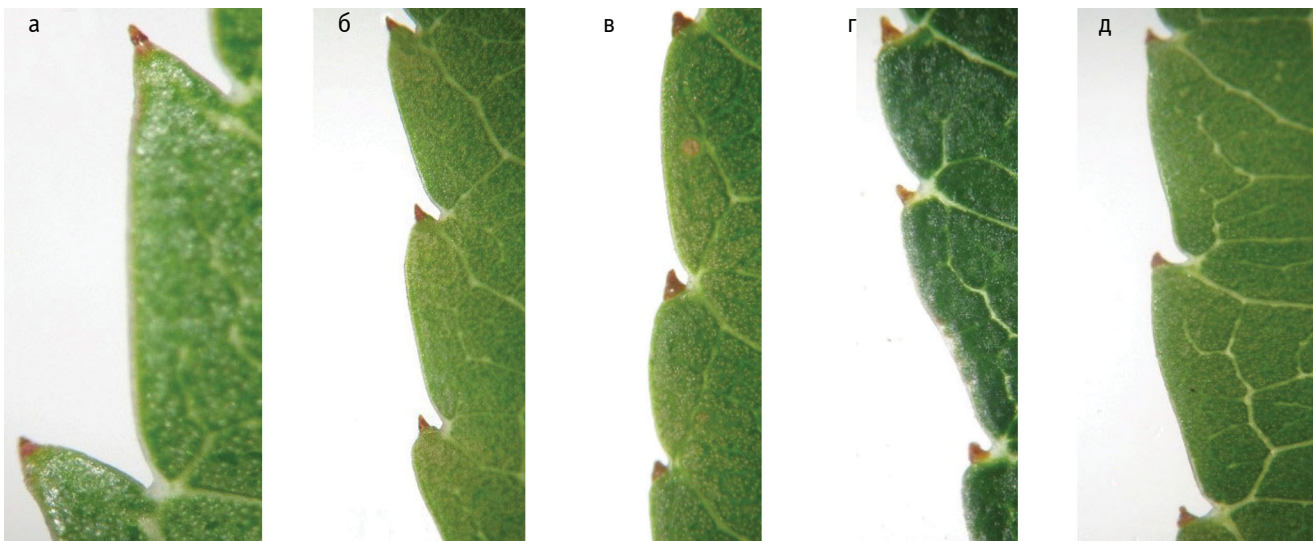

Рис. 4. Форма зубців у досліджуваних рослин *Persica*:
а – *P. davidiana*, б – ‘Супутник’, в – ‘Печерський’, г – ‘Поліський’, д – ‘Антоціановий’

Морфометричні показники листкової пластинки *Persica* за 2013–2014 рр.

Вид, сорт	Показники листкової пластинки				Довжина черешка, см	
	довжина, см	ширина, см	товщина, мм	площа, мм ²		
<i>P. davidiana</i>	13,09±0,23	4,0±0,08	0,12±0,01	37,0±1,5	1,62±0,06	
‘Супутник’	15,65±0,26	3,67±0,05	0,13±0,02	38,2±1,4	1,61±0,08	
<i>P. vulgaris</i>	‘Поліський’	16,85±0,5	4,85±0,15	0,16±0,01	42,3±1,9	1,0±0,03
	‘Печерський’	17,44±0,28	4,74±0,07	0,17±0,01	40,1±1,05	1,2±0,04
	‘Антоціановий’	16,95±0,3	5,59±0,06	0,16±0,02	46,4±1,2	1,2±0,04

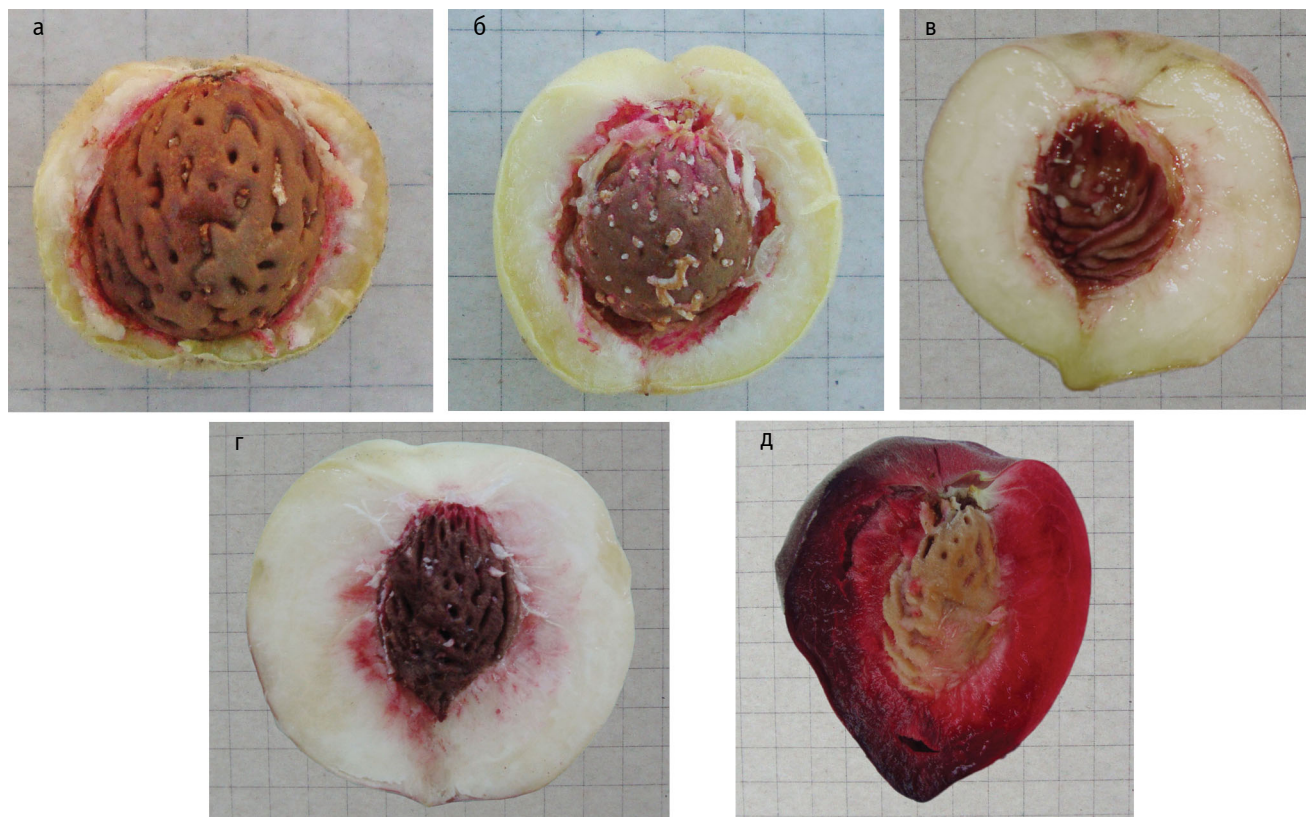
го кольору з антоціановими прожилками біля кісточки. Характерною рисою *P. vulgaris* є соковитіша кістянка, яка має значно більші розміри, плоди опушені, округлої та яйцеподібної форми, іноді із загостреною верхівкою. Мезокарпій більшості досліджуваних представників має кремове забарвлення (‘Поліський’, ‘Печерський’), лише у ‘Антоціанового’ – темно-червоне (рис. 5).

Форма ендокарпія у *P. davidiana* та ‘Супутника’ є округлою, проте в останнього – більша за розмірами. Поверхня дірчато-рубчаста. Червний шов злегка виступає над краями двох боріз, що облямовують кісточку, та має кілька явно виражених широких пластинок. Спинний шов у кісточок *P. davidiana* неглибокий, облямовуючі боріздки злегка виражені. Для ‘Супутника’ характерним є помірноглибоке, чітко вираження боріздки зі спинного боку кісточки.

У досліджуваних рослин виду *P. vulgaris* ендокарпій має еліпсоїдальну форму із загостреною вершиною, поверхня – дірчато-ребриста. Червний шов виступає над краями боріз, що облямовують кісточку, та складається з кількох вузьких пластинок. Спинний шов має чітко виражені облямовуючі помірноглибокі боріздки. В усіх досліджуваних видів рослин кісточка добре відділяється від м’якоті. За розмірами плоди та кісточки у *P. davidiana* та ‘Супутника’ є меншими (табл. 3), проте маса їхньої кісточки не перевищує 15% маси плоду.

Висновки

Внаслідок проведеної роботи було виявлено значні морфологічні відмінності між видами та сортами *Persica* насамперед за будовою та розміщенням квіткової бруньки, опушенням листкової пластинки, параметрами

Рис. 5. Перикарпій плодів *Persica*:

а – *P. davidiana*; б – ‘Супутник’; в – ‘Поліський’; г – ‘Печерський’; д – ‘Антоціановий’

Таблиця 3

Морфометричні показники плоду та насінини (2013–2014 рр.)

Вид, сорт	Плід			Насінини			
	висота, см	діаметр, см	маса, г	висота, см	діаметр, см	маса, г	
<i>P. davidiana</i>	3,1±0,03	3,4±0,12	34,61±0,12	2,1±0,1	1,9±0,1	4,9±0,11	
‘Супутник’	4,2±0,2	4,0±0,12	48,33±0,1	2,6±0,2	2,2±0,12	5,1±0,07	
<i>P. vulgaris</i>	‘Поліський’	4,8±0,31	4,5±0,21	75,37±0,15	3,1±0,11	2,2±0,21	4,5±0,25
	‘Печерський’	7,1±0,28	6,5±0,2	132,41±0,17	3,6±0,19	2,6±0,13	6,5±0,23
	‘Антоціановий’	6,7±0,47	6,4±0,21	91,95±0,13	3,5±0,12	2,5±0,2	4,2±0,25

листка, квітки, плода та насінини, що доповнюють їхні діагностичні ознаки.

Серед наведених рослин можна виділити представників, які мають переваги. Так, найбільша кількість квіткових бруньок є властивою для міжвидового гібрида ‘Супутник’. Наростання фотосинтетичної продуктивності листкового апарату більшою мірою є характерним для сорту ‘Печерський’ порівняно із ‘Супутником’ та рослинами *P. davidiana*. Великоплідність сорту ‘Печерський’ та червоне забарвлення сорту ‘Антоціановий’ доцільно використовувати для подальшої селекційної роботи за цими ознаками.

Використана література

- Еремін Г. В. Селекція косточкових культур в зоні промислового виробництва / Г. В. Еремін // Сборник научных трудов ВНИИС им. И. В. Мичурина. – 1986. – Вып. 48. Селекція, сортоизучение и агротехника плодовых культур. – С. 42–48.
- Заяц В. А. Особенности цветения интродуцированных сортов персика в связи с морозостойкостью / В. А. Заяц // Изучение онтогенеза интродуцированных видов природных флор в ботанических садах : сб. науч. тр. – К., 1992. – С. 42–43.
- Клочко Н. М. Колекція персика – джерело господарсько-цінних ознак в селекції / Н. М. Клочко // Генетичні ресурси рослин. – 2008. – № 6. – С. 174–179.
- Артюшенко З. Т. Атлас по описательной морфологии высших растений. Семя / З. Т. Артюшенко. – Л. : Наука, 1990. – 202 с.
- Артюшенко З. Т. Атлас по описательной морфологии высших растений. Плод / З. Т. Артюшенко, А. А. Федоров. – Л. : Наука, 1986. – 392 с.
- Федоров А. А. Атлас по описательной морфологии высших растений. Лист / А. А. Федоров, М. Э. Кирпичников, З. Т. Артюшенко. – М. ; Л. : Изд-во АН СССР, 1956. – 312 с.
- Федоров А. А. Атлас по описательной морфологии высших растений. Стебель и корень / А. А. Федоров, М. Э. Кирпичников, З. Т. Артюшенко. – М. ; Л. : Изд-во АН СССР, 1962. – 350 с.
- Федоров А. А. Атлас по описательной морфологии высших растений. Цветок / А. А. Федоров, З. Т. Артюшенко. – Л. : Наука, 1975. – 352 с.
- Левон В. Ф. Накопичення антоціанів у надземних органах представників роду *Persica* Mill. у різні періоди вегетації / В. Ф. Левон, І. М. Голубкова // Вісник проблем біології і медицини. – 2016. – Вип. 2, Т. 3. – С. 79–83.

References

- Eremin, G. V. (1986). Breeding of stone fruits in the industrial production zone. *Sbornik nauchnykh trudov VNIIS imeni I. V. Michurina* [Proceedings of the All-Soviet Research Horticulture Institute named after I. V. Michurin], 48, 42–48. [in Russian]
- Zayats, V. A. (1992). Features of blossoming of introduced peach varieties relative to frost resistance. In *Izuchenie ontogeneza introdutsirovannykh vidov prirodnykh flor v botanicheskikh sadakh* [Study of ontogenesis of introduced species of the natural flora in botanical gardens] (pp. 42–43). Kiev: N.p. [in Ukrainian]
- Klochko, N. M. (2008). Peach trees collection is a source of economic characters in breeding. *Genetichni resursi roslin* [Plant genetic resources], 6, 174–179. [in Ukrainian]
- Artyushenko, Z. T. (1990). *Atlas po opisatel'noy morfologii vysshikh rasteniy. Semya* [Atlas of descriptive morphology of higher plants. Seed]. Leningrad: Nauka. [in Russian]
- Artyushenko, Z. T., & Fedorov, A. A. (1986). *Atlas po opisatel'noy morfologii vysshikh rasteniy. Plod* [Atlas of descriptive morphology of higher plants. Fruit]. Leningrad: Nauka. [in Russian]
- Fedorov, A. A., Kirpichnikov, M. E., & Artyushenko, Z. T. (1956). *Atlas po opisatel'noy morfologii vysshikh rasteniy. List* [Atlas of descriptive morphology of higher plants. Leaf]. Moscow; Leningrad: Izd-vo AN SSSR. [in Russian]
- Fedorov, A. A., Kirpichnikov, M. E., & Artyushenko, Z. T. (1962). *Atlas po opisatel'noy morfologii vysshikh rasteniy. Stebel i koren* [Atlas of descriptive morphology of higher plants. Stem and root]. Moscow; Leningrad: Izd-vo AN SSSR. [in Russian]
- Fedorov, A. A., & Artyushenko, Z. T. (1975). *Atlas po opisatel'noy morfologii vysshikh rasteniy. Tsvetok* [Atlas of descriptive morphology of higher plants. Flower]. Leningrad: Nauka. [in Russian]
- Levon, V. F., & Golubkova, I. M. (2016). Accumulation of anthocyanins in aerial organs of the genus *Persica* Mill. in different periods of vegetation. *Visnyk problem biolohii i medytsyny* [Biology and Medicine Issues Review], 2(3), 79–83. [in Ukrainian]

УДК 581.41:634.2.25:574.24

Голубкова І. Н. Морфологические особенности видов и сортов *Persica* в Лесостепи Украины // Сортовивчення та охорона прав на сорти рослин. – 2017. – Т. 13, № 1. – С. 64–70. <http://dx.doi.org/10.21498/2518-1017.13.1.2017.97307>

Национальный ботанический сад имени Н. Н. Гришко НАН Украины, ул. Тимирязевская, 1, г. Киев 01014, Украина, e-mail: Ira_golubkova@mail.ru

Цель. Определить морфологические и морфометрические особенности вегетативных и генеративных органов видов и сортов *Persica* в условиях Лесостепи Украины для дальнейшего использования в селекции. **Методы.** Биологический (морфологический анализ), статистический

(обработка морфометрических показателей). **Результаты.** Установлено, что, кроме тройчатых групповых почек, у гибрида персика ‘Спутник’ преобладают почки коллатерального типа, которые не присущи другим исследуемым сортам и видам. Почки каждого вида и сорта имеют опреде-

ленное количество чешуй. Самое большое их количество отмечено у 'Спутника'. У растений *P. davidiana* и 'Спутника' не наблюдалось опушения с абаксиальной стороны листа. Для представителей вида *Persica vulgaris* ('Печерский', 'Антоциановый', 'Полесский') характерно увеличение размеров листовой пластинки, цветков и плодов. Отличительными признаками *P. davidiana* и 'Спутника' является то, что в их цветках наблюдается скопление тычинок, в то время как у *P. vulgaris* они разветвлены. Брюшной шов косточки *P. vulgaris* выступает над краями борозд окайм-

ления и состоит из нескольких узких пластинок. **Выводы.** Для селекционных целей преимущество имеют растения по таким основным критериям: наибольшее количество цветочных почек, присущее 'Спутнику'; увеличение фотосинтетической продуктивности листового аппарата, характерное для сорта 'Печерский'; крупноплодность, которой отличается сорт 'Печерский'; интенсивный красный цвет плода – у сорта 'Антоциановый'.

Ключевые слова: персик, почки, листья, плоды, морфометрические показатели.

UDC 581.41:634.2.25:574.24

Golubkova, I. M. (2017). Morphological features of *Persica* species and varieties in the Forest-Steppe zone of Ukraine. *Plant Varieties Studying and Protection*, 13(1), 64–70. <http://dx.doi.org/10.21498/2518-1017.13.1.2017.97307>

M. M. Hryshko National Botanical Garden National Academy of Sciences of Ukrainian, 1 Timiriazivska Str., Kyiv, 01014, Ukraine, e-mail: Ira_golubkova@mail.ru

Purpose. To determine morphological and morphometric features of vegetative and generative organs of *Persica* species and varieties under the conditions of the Forest-Steppe zone of Ukraine for further use in breeding. **Methods.** Biological (morphological analysis) and statistical (processing of morphometric parameters) ones. **Results.** It was found that except ternate multiple buds, in peach hybrid 'Suputnyk' collateral buds were prevalent which was not common to other tested varieties and species. Buds of each species and variety have a certain number of scales. The most scales were observed in 'Suputnyk'. Pubescence of abaxial side of the leaf in *P. davidiana* and 'Suputnyk' plants was not revealed. Species of *P. vulgaris* ('Pecherskyi', 'Antotsianovyi', 'Poleskyi') was characterized by increase in size

of leaf blades, flowers and fruits. The distinctive features of *P. davidiana* and 'Suputnyk' are that stamens were accumulated in their flowers while in *P. vulgaris* they are branched. Raphe of a *P. vulgaris* stone protrudes above the edges of the bordering creases and consists of a number of narrow plates. **Conclusions.** For the breeding purposes, plants have an advantage for some basic criteria: the most flower buds that is common to interspecies hybrid 'Suputnyk'; increase in photosynthetic productivity of the leaf apparatus to be typical for the variety 'Pecherskyi'; large fruits that 'Pecherskyi' variety is noted for; intense red color of fruits that is inherent feature of 'Antotsianovyi' variety.

Keywords: peach, buds, leaves, fruits, morphometric index.

Надійшла 2.02.2017

Погоджено до друку 7.03.2017